

Η ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΜΙΚΡΗ ΑΝΤΑΝΤ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Τὸ ἐνδιαφέρον ποὺ προκάλεσε στὸ Ἑλληνικὸ κοινὸ ἡ ἀνακοίνωση τοῦ Συνδέσμου τῶν δικαιωμάτων τῆς γυναικὸς γιὰ τὴ Μικρὴ Ἀντάντ τῶν Γυναικῶν μᾶς κάνει νὰ ἐλπίζουμε πὼς ἡ ὀργάνωση αὐτὴ θὰ ἔχη μὲ τὸν καιρὸ ἐξαιρετικὰ εὐχάριστα ἀποτελέσματα. Μολονότι τὸ πρᾶγμα εἶναι ὅλως διόλου καινούριο, στὴν ἀρχὴ τοῦ ἀκόμα, ἡ σάλα τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας συγκέντρωσε στὶς 23 Μαρτίου τὸ πρῶτὸ πολυπληθέστατο ἀκροατήριον ἀπὸ ἄντρες καὶ γυναῖκες, ποὺ ἀντιπροσώπευαν ὅλες τὶς τάξεις καὶ τὰ ἐπαγγέλματα, ἀνωτέρους ὑπαλλήλους, γυναικεῖες ὀργανώσεις, πληρεξουσίου τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως κτλ. κτλ. Ἡ Κυβέρνηση ἀντιπροσωπεύτηκε ἀπὸ τὸν Πρωθυπουργὸ κ. Ἄλ. Παπαναστασίου καὶ τὸν Ὑπουργὸ τῆς Κοινωνικῆς Προνοίας κ. Πάζη.

Στὴν ἀρχὴ ἡ Πρόεδρος τοῦ Σ.Ε.Δ.Γ. κ. Αὔρα Θεοδωροπούλου ἀνέπτυξε πὼς ἰδρύθηκε ἡ ὁμοσπονδιακὴ αὐτὴ ὀργάνωση, ποῖος εἶναι ὁ σκοπὸς τῆς καὶ πὼς καὶ μὲ ποιά μέσα θὰ τὸν ἐπιδιώξη.

Η ΟΜΙΛΙΑ ΤΗΣ κ. ΑΥΡΑΣ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ

«Ὁ Σ.Ε.Δ.Γ. ἔχει τὴν τιμὴ νὰ ανακοινώσῃ στὸ Ἑλληνικὸ κοινὸ τὴν ἴδρυση μιᾶς νέας γυναικεῖας ὀργάνωσης, ποὺ πρέπει καὶ εἶναι φυσικὸ νὰ κινήσῃ ζωηρὸ ἐνδιαφέρον καὶ στὸν τόπο μας, ὅπως ἔγινε καὶ στὶς ἄλλες χῶρες ποὺ περιλαμβάνονται σαυτῆ. Ἡ νέα αὐτὴ ὀργάνωση εἶναι μιὰ ἔνωση τῶν φεμινιστικῶν σωματείων τῶν γειτονικῶν μας Βαλκανικῶν χωρῶν, τῆς Πολωνίας καὶ τῆς Τσεχοσλοβακίας. Ὁ τίτλος τῆς Μικρῆς Ἀντάντ τῶν Γυναικῶν τῆς δόθηκε κυρίως γιὰ νὰ καθοριστῇ ἡ γεωγραφικὴ θέση τῶν χωρῶν ποὺ τὴν ἀποτελοῦν, καὶ ποὺ ὅπως δὴποτε συμπέπει μὲ τὴν πολιτικὴν θέσιν τῆς Μικρῆς Ἀντάντ.

Καὶ πρῶτα πρῶτα πὼς γεννήθηκε ἡ ὀργάνωση αὐτὴ. Εἶναι γνωστὸ πὼς τὸ κίνημα τῆς γυναικὸς γιὰ τὴ χειραφέτησίν της ἔχει πάρεϊ καταπληκτικὴ ἔκταση. Εἶναι ἴσως τὸ πιὸ ὀργανωμένον διεθνικὸ κίνημα. Μιὰ στενωτάτη ἀλληλεγγύη σπρώχνει τὶς γυναῖκες νὰ ξεκινοῦν ἀπὸ τὶς πιὸ μακρινὰς χῶρας

γιὰ νὰ νάνταμωθοῦν μὲ ἄλλες γυναῖκες στὰ διεθνή συνέδρια, καὶ νὰ καθορίσουν τὰ αἰτήματά τους καὶ τὸ πρόγραμμα τοῦ ἀγῶνα τους. Τὸ τελευταῖον γυναικεῖον συνέδριον στὴ Ρώμη τὸν περασμένον Μάη συγκέντρωσε ἀντιπροσώπους ἀπὸ 43 χῶρες, ποὺ ἀπ αὐτὰς οἱ 25 ἔχουν δώσει στὴ γυναῖκα πολιτικὰ δικαιώματα πλήρη ἢ περιορισμένα.

Ὅλο αὐτὸ τὸ πλῆθος τῶν γυναικῶν, ποὺ ἄλλες ἦταν καὶ ἄλλες δὲν ἦταν χειραφετημέναι, παρουσίασε μιὰ καταπληκτικὴν ὁμοφωνία γνώμης στὰ κυριώτερα σημεῖα τοῦ γυναικεῖου προγράμματος, διαφωνώντας μονάχα σὲ μερικὰς λεπτομέρειας. Μόλα ταῦτα θὰ μπορούσε κανεὶς νὰ ξεκαθαρίσῃ κάποιες ὁμαδικὰς διαφορὰς, ποὺ κυρίως βασίζονται σὲ κοινὰς οικονομολογικὰς, κλιματολογικὰς ἢ φυλετικὰς συνθήκας. Δὲν ἦταν δύσκολον νὰ ξεχωρίσῃ κανεὶς κοινὰ γνωρίσματα στὶς Ἀγγλοσαξωνικὰς φυλὰς, καὶ ἄλλα πάλι κοινὰ στὶς λατινικὰς. Ἀντίκρου σαυτὰς τὶς δύο ὁμάδας βρέθηκαν ἀρκετὰς ἄλλαι γυναῖκες ἀπὸ διάφορες ἐθνικότητες ποὺ δὲν μπορούσαν νὰ ἀφομοιωθοῦν οὔτε μὲ τὴν μιὰ οὔτε μὲ τὴν ἄλλη. Αὐθόρμητα τότε, ἐντελῶς φυσικὰ, δημιουργήθηκε μιὰ ἔλξη ἀνάμεσα στὶς γυναῖκες τῶν Βαλκανικῶν χωρῶν, ποὺ παρέσυρε καὶ τὶς γειτονικὰς τῆς Τσεχοσλοβακίας καὶ τῆς Πολωνίας, καὶ ἔτσι, στὶς λίγαις ὥρας ποὺ ἔμεναν ἀνάμεσα στὶς ἐργασίας τοῦ Συνεδρίου δόθηκε ἡ πρώτη μορφή σὲ μιὰν ἔνωση ποὺ ὠνομάστηκε «Μικρὴ Ἀντάντ τῶν γυναικῶν».

Τὸ γεγονός εἶχε ἐξαιρετικὴν σημασίαν. Γιατὶ ἔγινε φανερὴ ὁλόκληρος ἡ παρουσία μιᾶς ἄλλης ὁμάδας δίπλα στὴν ἀγγλοσαξωνικὴ καὶ στὴ λατινικὴ. Ἡ νέα ὁμάδα ποὺ εἶχε καὶ αὐτὴ κάποια κοινὰ γνωρίσματα, ἀντιπροσώπευε μιὰν ἀρκετὰ μεγάλην γεωγραφικὴν ἔκτασιν καὶ ἕνα σημαντικώτατον ἀριθμὸν γυναικῶν μὲ κοινὰ ἰδιαιτέρως, κοινὰς κατευθύνσεις, ἀντιλήψεις, ἀνάγκαι. Καὶ τὸ πρᾶγμα δὲν πρέπει νὰ μᾶς φαίνεται κηδύλου παράξενον, ἀφοῦ εἴμαστε σὲ θέσιν νὰ ξέρουμε πόσον εἴμαστε πιὸ κοντὰ μὲ τὶς γυναῖκες τῶν Βαλκανικῶν χωρῶν παρὰ μὲ τὶς Αὐστραλὰς, λ. χ. ἢ τὶς Ἀμερικανίδαι. Ἴδια θρησκεία, ὅμοιαι παραδόσεις οἰκογενειακὰς, ἴδιαι ἐλλείψεις στὴ μόρφωσιν, ἴδιαι κοινωνικὰς προλήψεις.

Ήταν φυσικό νά μᾶς πλησιάζουν ὅλ' αὐτὰ ἀναμεταξύ μας, καί νά δώσουν καί στὸ γυναικεῖο κίνημα μιὰ ἰδιαίτερη καὶ κοινὴ κατεύθυνση σαυτὲς τίς χώρες.

Ἡ ἱκανοποίησις ποὺ νιώσαμε ὅλες μας ὅταν ὑπογράψαμε τὸ ἰδρυτικὸ πρωτόκολλο γέμισε τίς ψυχές μας μ' αἰσιοδοξία. Εἴχαμε βάλει μπροστά μας ἕνα σκοπὸ τέλεια καὶ καθαρὰ διαγραμμένον καὶ γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτὸ θὰ δουλεύαμε ὅλες μαζί. Ὁ γυναικεῖος ἀγώνας μας θὰ μᾶς ἀδελφώνει καὶ θὰ γκρεμίζει λίγο λίγο τὰ τείχη τοῦ μίσους ποὺ χώριζαν ὡς τώρα τίς πατρίδες μας, ποὺ πότισαν τὴ γῆ μας μὲ τὸ αἷμα τῶν παιδιῶν, τῶν ἀδελφῶν, τῶν πατέρων μας. Πῶς νὰ μὴν ἀναγαλλιᾶσθε; Ἡ χαρὰ μας μᾶς ἔκανε νὰ πιστεύωμε γιὰ μιὰ στιγμή στὴν παντοδυναμίαν μας. Τὸ ὄραμα μιᾶς Βαλκανικῆς Ὁμοσπονδίας, ποὺ τὸ ὄραματίστηκαν οἱ μεγαλύτεροι ἀπὸ τοὺς πολιτικοὺς καὶ τοὺς ποιητὲς μας, ἀρχίζοντας ἀπὸ τὸ Ρήγα Φεραῖο, ἀρχισε νὰ παίρνῃ ὑπόστασιν στὴ χαρούμενη φαντασίαν μας. Μαυτὴ τὴν πίστιν καὶ τὸν ἐνθουσιασμόν ποὺ ζέσταινε τίς ψυχές μας ὑπογράψαμε τὸ ἰδρυτικὸ πρωτόκολλο καὶ καταρτίσαμε τὸ ἀκόλουθον πρόγραμμα:

«Ἡ Μικρὴ Ἀντάντ τῶν γυναικῶν ὅπου ἀντιπροσωπεύονται οἱ φεμινιστικὲς ὀργανώσεις τῆς Ρουμανίας, Σερβίας, Ἑλλάδας, Βουλγαρίας, Τσεχοσλοβακίας καὶ Πολωνίας θὰ ἐπιδιώξῃ:

1) Τὴν τέλεια χειραφέτησιν τῆς γυναικῆς, πολιτικῆς, ἀστικῆς, καὶ δημοτικῆς.

2) Τὴν ὁλοκληρωτικὴν ἐξίσωσιν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν στὴ νομοθεσίαν.

3) Τὴν ἐφαρμογὴν τῶν δικαιωμάτων ποὺ ἔχουν παραχωρηθῆ ἴσαμε τώρα.

4) Τὴν ἐξυγιάνσιν τῶν πολιτικῶν ἠθῶν.

5) Νὰ λειψῇ ἡ ἐκμετάλλευσιν τῆς γυναικῆς.

6) Τὸ διορισμὸν γυναικῶν σὲ ἀνώτερες θέσεις, γιὰ τίς ὁποῖες θὰ ἔχουν τὰ ἀπαιτούμενα προσόντα.

7) Νὰ προστατεῦσιν τὴ μητέρα καὶ τὸ παιδί.

8) Μιὰν ἐνιαίαν ἠθικὴν προσπαθώντων νὰ ἐξυψώσῃ τὴν ἔννοιαν τῆς ἠθικῆς, τόσο γιὰ τὸν ἄνδρα ὅσο καὶ γιὰ τὴν γυναῖκα.

9) Νὰ πομακρύνῃ κάθε αἰτία διχόνοιας μεταξὺ τῶν χωρῶν ποὺ ἀντιπροσωπεύονται στὴ Μ. Α. Γ. καὶ νὰ ἀγωνιστῇ μὲ εὐλικρίνεια γιὰ νὰ διατηρηθοῦν εἰρηνικὲς σχέσεις ἀναμεταξύ τους, μὲ σκοπὸ τὴ γενικὴν εἰρήνην».

Ἐπειτα βάλαμε τίς πρώτες βάσεις τοῦ καταστατικοῦ, προσπαθώντας μὲ κάθε τρόπο νὰ ποφύγωμε ὅ,τι θὰ μπορούσε νὰ θίξῃ ἐθνικὰς φιλοτιμίας. Ἡ προεδρία θὰ περνοῖσε κάθε χρόνον καὶ σ' ἄλλη χώρα ὡς πού νὰ συμπληρωθῇ ὁ κύκλος. Ὁμόφωνα ἐκλέχθηκε πρόεδρος γιὰ τὸν πρῶτον χρόνον ἡ πριγκίπισσα Ἀλεξάνδρα Καντακουζηνοῦ, μιὰ γυναῖκα μὲ ἐξαιρετικὴ δραστηριότητα, ἐξυπνάδα, διπλωματικὸν τάκτ, καὶ—τὸ σπουδαιότερον—ἡ δημοκρατικότερη πριγκίπισσα ποὺ θὰ μπορούσε κανεὶς νὰ βρῇ οἷον τύπον ποὺ βαρύνουν ἀκόμα οἱ ἀριστοκρατικὲς παραδόσεις τῶν παλιῶν βυζαντινῶν οἰκογενειῶν.

Ἔτσι ἰδούθηκε ἡ Μικρὴ Ἀντάντ τῶν Γυναικῶν μὲ τοὺς καλύτερους οἰωνοὺς. Τὸ ἰδρυτικὸν πρωτόκολλο, τὸ πρόγραμμα καὶ τὸ σχέδιον καταστατικοῦ τὸ ὑπέγραψαν ἡ Ρουμανία, ἡ Σερβία, ἡ Βουλγαρία, ἡ Ἑλλάδα, ἡ Τσεχοσλοβακία καὶ ἡ Πολωνία.

Δὲ σκεφτήκαμε βέβαια ποτὲ νὰ δώσωμε στὴ γυναῖκα αὐτὴ ὀρνάνωσιν περὶσσότερη πολιτικὴ σημασία ἀπὸ ὅση μποοεὶ νὰ ἔχη. Δυστυχῶς πολὺ λίγο βαρύνει ἀκόμα ἡ γνώμη καὶ ἡ θέλησις τῆς γυναικῆς στὴν πολιτικὴ ζωὴ τῶν Βαλκανικῶν χωρῶν, ποὺ θαρροεὶ κανεὶς πὼς βοοσκουν μιὰν ἀλλόκοτην ἱκανοποίησιν νὰ τοποθετοῦν τὸν ἑαυτῶν στὴν κατώτερον βαθμίδα τοῦ πολιτικοῦ καὶ ἐπαναλαμβάνουν κατὰ χρόνον τὸ πλάνιον «Δὲν εἴμαστε ἀκόμα ὄμοιοι, εἴμαστε ἀμόρφωτοι» κλπ. Πολὺ λίγο λογασιάζεται ἡ γυναῖκα, καὶ μὴ μόνον ταῦτα ἔδειξε τόσα σπάνια πλεονεκτήματα αὐτοθυσίας, ἐνοτικότητος, πρακτικῆς καὶ δογανωτικῆς μεγαλοῦ σῶλο τὸ διάστημα τοῦ μεγάλου εὐρωπαϊκοῦ πολέμου.

Ὅμως ἔχομε τὴν πεποιθῆσιν πὼς κάποτε, ἀπὸ ἡ γρήγορα, ἀδιάσπαστο, θὰ μᾶς ἀναγνωριστῇ τὼς ἡ ἰδέα ποὺ γεννήθηκε μέσα στὸ νοῦ μερικῶν ἐξαιρετικῶν ἀνδρῶν, μερικῶν διαλεχτῶν ποδοδρόμων, βοήθηκε μιὰ θέσις πῶς στὴν ψυχὴ τῶν γυναικῶν, καὶ, σὲ μερικὰς τοιλιγίστω, τοὺς ἔγινε πίστις. Καὶ κανέναν δὲ μποοεὶ νὰ νῆθη τὴ δύναμιν τῆς ἀγτινοβολίας ποὺ ἔχει τὸ βαθὺ καὶ δυνατὸ αἶσθημα, ἡ πίστις.

Ὁ σκοπὸς τῆς Μ. Α. Γ. ἦταν ἀπὸ τὴν ἀρχὴν καθαρὰ διανοοιμῆνος. Πῶς νὰ ἐργαστοῦμε ὅλες οἱ γυναῖκες τῆς νοτιοανατολικῆς Εὐρώπης βοηθώντας ἡ μιὰ τὴν ἄλλη γιὰ νὰ ποδητήσωμε ἴσα πολιτικὰ, οἰκονομικὰ καὶ κοινωνικὰ δικαιώματα μὲ τὸν ἄνδρα, καὶ δεύτερον νὰ καλλιεργήσωμε ὅσο τὸ δυνατὸ φιλικότερες σχέσεις ἀναμεταξύ τῶν χωρῶν ποὺ ἀντιπροσωπεύονται στὴν ὀρνάνωσίν μας.

Καὶ τόσα, μὲ ποῖον τρόπο θὰ μπορούσαμε νὰ πογαματοποιήσωμε τὸ μεγάλον αὐτὸ ἀνθρωπιστικὸν πρόγραμμά; Τὸ πῶς ποὺ εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐπιδιώξωμε εἶναι ἡ στενὴ ἐπαφὴ καὶ ἡ γνωοιμίαν ἀναμεταξύ μας. Καὶ ὁ καλύτερος τρόπος καὶ ὁ ἀποτελεσματικώτερος εἶναι, χωρὶς ἀμφιβολία, τὰ συνέδρια. Γι' αὐτὸ ἀποφασίστηκε νὰ γίνεταί ταχτικὰ κάθε χρόνον ἕνα συνέδριον καὶ σὲ μιὰ ἀπὸ τίς χώρες τῆς Μ. Α. Γ. Πῶς ἀποτελεσματικὰ θὰ εἶναι τὰ συνέδρια αὐτὰ γιὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ μας φάνηκε ἀμέσως ἀπὸ τὸ πρῶτον συνέδριον ποὺ ἔγινε τὸν περασμένον Νοέμβριον στὸ Βουκουρεστί. Στὸ συνέδριον αὐτὸ ἔλαβαν μέρος ἡ Τσεχοσλοβακία, ἡ Πολωνία, ἡ Γιουγοςλαβία, ἡ Ρουμανία καὶ ἡ Ἑλλάδα. Οἱ χώρες αὐτὲς ἀντιπροσωπεύτηκαν ἀπὸ τίς φεμινιστικὰς ὀρνάνωσεις ποὺ ἴδρυσαν τὴ Μ. Α. Γ. Γιὰ τὴν Ἑλλάδα ἰδρυτικὴ ὀργάνωσις ἦταν ὁ Σ.Ε.Δ.Γ. Πῶς μὲ τὴν εὐκαιρίαν ποὺ μᾶς δίνεται σήμερον νὰ τονίσωμε τὸ ἐξαιρετικὸν ἐνδιαφέρον ποὺ ἔδειξαν γιὰ τὴν ὀμοσπονδίαν μας οἱ κυβερνήσεις τῶν χωρῶν τῆς Μ. Α. Γ. καὶ τὴν ἠθικὴν καὶ ἰλικὴν ὑποστήριξίν τους στὸ Συνέδριον. Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις δὲν ἔπεινε πίσω. Ἡ Ἑλληνικὴ ἀντιπροσωπευτικὴ αἰσθάνεται τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἐκφράσῃ καὶ δημόσια τὴν εὐγνωμοσύνην τῆς στὴν τότε Ἐπαναστατικὴν Κυβέρνησιν, καὶ πρὸ πάντων στὸν Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως καὶ Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Γονατὰ γιὰ τὴν προθυμίαν ποὺ ἔδειξε νὰ ἐνισχύσῃ τὸ ἔργον μὲ κάθε τρόπο.

Οἱ ἐργασίες τοῦ Α' Συνεδρίου περιορίστηκαν σχεδὸν ἀποκλειστικὰ στὸν καθαρισμὸν τοῦ Καταστατικοῦ. Σύμφωνα μὲ τὸ Καταστατικὸν αὐτὸ ἡ προεδρία τῆς Μ. Α. Γ. θὰ περνᾷ κάθε χρόνον καὶ σ' ἄλλη χώρα. Σὲ κάθε χώρα θὰ ὀρνώνονται τὰ

ήθηματα της Μ. Α. Γ. σε τρόπο που να βρίσκονται σε επαφή με τις άλλες γυναικείες οργανώσεις του τόπου που δέχονται το πρόγραμμα της Μ. Α. Γ. κι έχουν και την ίδια φεμινιστική ιδεολογία. Έλπίζουμε πως και στην Ελλάδα οι γυναικείες οργανώσεις θα έννοήσουν πόσο μεγάλο συμφέρον έχουμε και ως γυναίκες που ζητούμε τη χειραφέτησή μας και ως Έλληνίδες που αναγνωρίζουμε την ανάγκη μιας μόνιμης ειρήνης, να εργασθούμε όλες μαζί για να προκόψη ή οργάνωσή μας και να εξαπλώσωμε όσο μπορούμε πλατύτερα αυτό το πνεύμα της αλληλεγγύης με τις γειτόνισσές μας της Νοτιοανατολικής Ευρώπης.

Οι λεπτομέρειες του φεμινιστικού προγράμματος δε συζητήθηκαν παρά μόνο περαστικά σαυτό το συνέδριο, που κύριος σκοπός του ήταν να βάλη τις ποώτες γερές βάσεις για τη συνεργασία μας, το πρώτο θεμέλιο σένα έργο ανθρωπιστικό. Κι ακόμα πιο πολύ να δημιουργήση τη θεομη ατμοσφαιρα της εγκαρδιότητας που θα ήταν απαραίτητη για μια τέτεια συνεργασία. Κι αληθινά θα ήταν δύσκολο να φαντασθή κανείς θεομώτερο κι εγκαρδιώτερο περιβάλλον, από κείνο που βρήκαμε στη φιλόξενη πρωτεύουσα της Ρουμανίας. Η πριγκιπέσα Καντακουζηνού, με τη σπάνια δεξιάτητα που τη χαραχίρει, κατώρθωσε να δώση τέτεια αίγλη σαυτό το Συνέδριο, να έπωφεληθή από κάθε ευχάριστα κατάλληλη που παρουσιαζόταν για την ποώδου του γυναικείου ζητήματος, που βέβαια για τη Ρουμανία το συνέδριο σημείωσε ένα μεγάλο βήμα προς τα εμπρός για το φεμινισμό. Θα ήθελι να τονίσω ξεχωριστά την έντύπωση που έκανε όλες έιας τις γυναίκες που δέν είμαστε χειραφετημένες το μεγάλο ένδιωφρον που έδειξαν για τον άγώνα μας οι γυναίκες της Τσεχοσλοβακίας και της Πολωνίας, που έχουν στις χώρες τους τέτεια ισότητα με τον άντρα. Όταν ζή κανείς μέσα σε μια τέτεια ατμοσφαιρα ατομισμού σαν τη δική μας, όπου κατανατά το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού να είναι θεατής παθητικός και στα μεγαλύτερα έθνικά γεγονότα και να παρακολουθή με χαμόγελο σκεπτικισμού τους άγώνες λίγων τρελλών—αυτό: είναι ο έπιεικότερος χαραχτηρισμός—που συμβαίνει να ένδιαφρονονται για κάτι τι έξω από το άτομό τους, είναι δύσκολο να νιώση γιατί ξεκίνησαν τόσες γυναίκες από την Τσεχοσλοβακία—ήταν ή πολυαριθμώτερη αντιπροσωπεία—κι από την Πολωνία, γυναίκες δημοτικοί σύμβουλοι, γυναίκες βουλευτές, για νάνταμωθούν και να συνεργαστούν με μάς, που δέν έχουμε φτάσει ακόμα ούτε στο άλφα της πολιτικής μας χειραφέτησης.

Οι γυναίκες αυτές αντίκρυζαν το φεμινιστικόν άγώνα όχι πια μέσα σε στενά έθνικά όρια, αλλά σε μια γενική ανθρωπινή ανάγκη, που δέν μπορεί να ίκανοποιηθή παρά με τη χειραφέτηση όλων των γυναικών της οικουμένης. Και ο τρόπος αυτός που αντιμετώπιζαν το γυναικείο κίνημα μάς έκανε να πιστέψωμε πως ή έλευθερία και ή πολιτική ευθύνη πλαταίνει τον όριζοντα του ατόμου και βγάξει τη γυναίκα από τις αιώνιες έγωκεντρικές της φροντίδες, που όσο κι αν φαίνονται άπλωμένες μέσα στην οικουγένεια πάντα στο άτομό της κατασταλάζουν. Βλέποντας κι ακούοντας τις γυναίκες αυτές, συλλογίστηκα το στερεότυπο και σχοροφραγμένο πια έπιχειρημα των αντιπάλων μας: «Θα καταστραφή ή οικουγένεια»—και οι

βουλευτίνες και οι δημοτικές σύμβουλοι είχαν όλες παιδιά, και τα είχαν μεγαλώσει κι αναθρέψει, και φρόντιζαν τώρα, με μια προέκταση της μητροτητάς των, να καλύτερέψουν τις συνθήκες της ζωής όλων των παιδιών, να έχουν συσσίτια, λουτρά, παιχνίδια, εργαστήρια μέσα στα δημοτικά σχολεία, φρόντιζαν για τα έκθετα, για τα άρρωστα και καχεκτικά παιδιά. Οι γυναίκες αυτές δέν ήταν καθόλου ο φανταστικός τύπος της άντρογυναίκας, που άγνωσι τι θα πη νοικοκυρωσύνη, είχανπραχτικό γυναικίο μυαλό, πραχτικές γνώσεις, έδιναν οδηγίες στις δασκάλισσες των οικουκρικόν σχολών που έπισκεφθήκαμε, συνταγές μαγειρικής, καθαρίσματος ρούχων κτλ. κτλ.

Το έπιχειρημα το αιώνιο πως δέν είμαστε ακόμα ώριμες γιατί είμαστε άμώρφωτες, πως θα κάνωμε κακή ή δε θα κάνωμε καθόλου χρήση της ψήφου, μάς απέδειξαν πόσο είναι άβάσιμο, με τα παραδείγματα που μάς έφεραν καθεμιά από τον τόπο της. Απέδειξαν πως για την πολιτική ζωή εκείνο που χρειάζεται περισσότερο απ όλα είναι ο χαραχτηρας, το αίσθημα της δικαιοσύνης και ή κρίση, κι αυτά άπορεί κανείς να τα βρή πολλές φορές και στην άπλοικώτερη χωριάτιστα.

Και τώρα έπειτα από το όλιγοήμερο σμίξιμο με τις Βαλκανικές συντρόφισσές μας, έχομε το συναίσθημα πως δέν είμαστε μόνες κι άπομονωμένες στον άγώνα μας. Υπάρχουν κοντά μας άρματα μάτια που μάς παρακολουθούν. Δέν μάς έπιτέεται να κοιμηθούμε. Αφίνοντας την κληρονομική μας ραστώνη να μάς κυριέψη δε ζημιώνωμε τον έαυτό μας μονάχα. Έχομε ευθύνη και άντιγυ στις γειτόνισσές μας. Ο λιποτάχτης δε διακυβεύει μονάχα τη δική του ζωή μα και την τύχη όλόκληρου του στρατού. Ένας γυναικίος στρατός βαδίζει προς ένα τέρμα. Το τέρμα αυτό θα το φτάση όταν κανείς δε μείνει πίσω. Η νίκη πρέπει να είναι συνολική για να είναι αληθινή νίκη. Αυτό τώνισαν οι χειραφετημένες γυναίκες τόσο βαθιά, που δε σταματούν ούτε μια στιγμή για να πολαύσουν τους ατομικούς των θριάμβους. Πως λοιπόν έμεις ναδιαφορήσωμε;

Ακόμα και οι κυβερνήσεις πρέπει να αντίληφτούν πως πέρασε πια ο καιρός που μπορούσε κανείς, κλεισμένος μέσα στα έθνικά του σύνορα, σε μέσα σε τέχνη κινέτσια, να γνησι τι γίνεται πλάι του. Οι πόρτες όλες είναι όρθνάτοιχες, οι πατριδες μας, σίτια γυαλένια, που όλα τα μάτια βλέπουν τι γίνεται μέσα. Έχομε ύποχρέωση και συμφέρον να είμαστε διαρκώς ευπρόσωποι. Κι αυτό δέν μπορούμε να το κατορθώσωμε αν παρουσιάσωμε διαρκώς ύψη καθυστερημένων. Οι βαλκανικοί μας γείτονες μάς ξεπερνούν σε πολλά. Υπάρχουν γυναίκες δικηγόροι στη Ρουμανία, που, έξασκώντας το έπάγγελμά τους, έχουν κερδίσει το σεβασμό και την εκτίμηση των άντρων συναδέρφων των. Σέμας, με όλη την όμορφνη άπόφαση της ειδικής; έπιτροπής του Δικηγορικού Συλλόγου, δέν κατορθώθηκε ακόμα να δοθή στη γυναίκα ή άδεια να δικηγορή, μάλο που της έπιτρέπεται να φοιτά στη Νομική σχολή και να παίρνη το δίπλωμά της. Ας έλπίσωμε πως ή σημερινή δημοκρατική κυβέρνηση δε θα διστάση να κάνει το γρηγορώτερο το βήμα αυτό το πολύ μικρό, που δέν τόλμησε ή δε θέλησε να το κάνει μια επανάσταση.

Ἐπειτα ἀπὸ τὴν ἀνακοίνωση αὐτὴ ἐλπίζω πῶς ἡ γυναῖκα αὐτὴ ὁμοσπονδία θὰ βρῆ τὴν ὑποστήριξη πού τῆς ἀξίζει ἀπὸ τὸ ἑλληνικὸ κοινὸ καὶ ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ Κυβέρνηση, καὶ πῶς ὁ πόθος μας νὰ καλλιεργήσωμε φιλικὰς σχέσεις μὲ τοὺς γείτονές μας θὰ βρῆ ἀπήχηση σὲ κάθε ἑλληνικὴ ψυχῇ. Πόσο μπορεῖ νὰ συντελέσῃ στὴ δημιουργία μιᾶς τέτιας ἐγκαρδιότητος ἢ γυναῖκα ὅταν θὰ ἔχῃ ἀποκτήσῃ ὅλα τὰ μέσα γιὰ νὰ αναπτύξῃ καὶ νὰ χρησιμοποιήσῃ ὅλες τῆς τὶς δυναμικότητες, μού φαίνεται πῶς κανένας δὲ θὰ μπορέσῃ νὰ τάρνηθῇ. Καὶ εἶναι ἡ στιγμή ἀκριβῶς γιὰ τὸν τόπο μας νὰ ἐκμεταλλευθῇ τὶς ἀγροισμοποίητες ὡς τώρα γυναῖκες δυνάμεις του. Ἔχομε τὴν πεποιθήσῃ πῶς τὸ συγχρονιστικὸ πνεῦμα πού φανερώνεται τόσο ἔντονα στὴν πολιτικὴ μας, δὲ θὰ παραβλέψῃ τὸ ζωτικὸ αὐτὸ σημεῖο καὶ πῶς ἡ Ἑλλάδα ἢ δημοκρατικὴ, χειραφετώγτας τὴν γυναῖκα, θὰ δώσῃ τὸ παράδειγμα τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς δικαιοσύνης στοὺς Βαλκανικοὺς λαοὺς».

Ἐπειτα ἀπὸ τὴν κ. Θεοδωροπούλου, ἢ κ. Ἑλένη Νεγροπόντη, μέλος τῆς ἀντιπροσωπείας στὸ Ἀ' Συνέδριο τῆς Μ.Α.Γ. εἶπε τὶς ἐντυπώσεις τῆς ἀπὸ τὸ Συνέδριο.

Η ΟΜΙΛΙΑ ΤΗΣ κ. ΕΛΕΝΗΣ ΝΕΓΡΟΠΟΝΤΗ *

Εἶταν βαρὺς ὁ πόνος χρόνια, αἰῶνες. Ὁ πόνος τῆς ἀσφυξίας, τῶν δεσμῶν πού ἐπιβάλλονταν ἀμείλιχτα σ' ὅλες τὶς δυνάμεις ἀπὸ ἀντιλήψεις περιορισμένες, μὰ πού οὔτε συζητοῦνταν, τόσο τὶς εἶχαν συνειθίσει. Πίεζε ὁ πόνος ὁ τόσο βαρὺς πού νεκρώνει καὶ καταντᾷ στὸ τέλος σχεδὸν νὰ μὴ τὸν αἰσθάνεται κανένας πιά, γιὰτὶ ἀπονεκρώθηκε. Φυλακισμένη ἢ γυναῖκα μέσα στὰ στενὰ ὄρια πού ἄλλοι τῆς χαραζάνε γιὰ αἰῶνες ἀνέχθηκε τὴ σκλαβιά. Μὰ ἡ ζωὴ καὶ πιεσμένη, κέμπουσιμένη ἀπὸ κάθε ἐλεύθερη ἐκδήλωση, συνεχίζεται, ἔστω καὶ μόνο μέσα στ' ἀσυνείδητο, ἐνεργεῖ, περιμένοντα; τὴν ὥρα ν' ἀνατιναχθῇ. Κ' ἦρθε ἡ ὥρα πού οἱ ἀπονεκρωμένοι ξυπνοῦνε, πού ὅλοι οἱ βαριά πιεσμένοι ἀντιλαμβάνονται τὰ δικαιώματα πού δίνει ἡ ζωὴ, καὶ τὰ ζητοῦνε, προθύμοι ν' ἀναλάβουν καὶ τὶς ἀνάλογες ὑποχρεώσεις. ἦρθε ἡ ὥρα πού οἱ κοιμισμένες συνειδήσεις τῶν ἀτόμων διαγείρονται, μαζί μ' ὅλες τὶς ἄλλες κ' ἡ γυναῖκα συνειδηση. Θέλει ἡ γυναῖκα νὰ μὴν εἶναι πιά τὸ δουλικὸ παράσιτο ἑνὸς κυρίαρχου, ἀλλὰ νὰ εἶναι ἐλεύθερη ν' ἀναπτύξῃ ὅλες τὶς ἰκανότητές της, κ' ὄχι μόνο ὅπως διαλέγουν ἄλλοι γι' αὐτήν, τὸ θέλει γιὰ τὸν ἑαυτὸ της, γιὰ ν' ἀποκτήσῃ τὴν ἀξιοπρέπεια τοῦ ἀνθρώπου, μὰ καὶ περισσότερο γιὰτὶ αἰσθάνεται πῶς κάτι ἔχει κ' αὐτὴ νὰ προσφέρει στὴν πλατιὰ κοινωνία, στὴν κοινωνία πού τόσον καιρὸ τυφλωμένη ἀπὸ τὴ συνήθεια καὶ τὴν πρόληψη ἀρνῆθηκε τὸ ἴδιο της συμφέρον, τὶς παραγωγικὰς ἀξίες τοῦ μισοῦ ἑαυτοῦ της, ὅλων τῶν γυναικῶν. ἴσω; ὅμως ἢ τεράστια ἀδικία νὰ μὴν εἶτανε κ' ὀλότρελα μάταιη, ὅπως τίποτε ποτὲ δὲν εἶναι ὀλότρελα μάταιο γιὰ τὴν γενικὴ ἐξέλιξη. Ἡ γυναῖκα συνειδηση πού ξυπνᾷ σφουρηλατήθηκε ἀπὸ τὸν πόνου, τὸ μεγάλο δημιουργό. Ἔχει νὰ προσφέρει δυνάμεις νέες στὸν κοινὸ ἀγῶνα, μιὰ βαθιὰ ψυχικότητα, ἔσωτερικὴ ζωὴ, μιὰ ἀπεριόριστο, ἀκλό-

νητη συμπάθεια γιὰ ὅ,τι ὑποφέρει, μιὰ ἀνθρωπιστικὴ ἀντίληψη γιὰ ὅλα, πού πηγάζει ἀπὸ τὰ ἔγκατα τοῦ βασανισμένου εἶναι της, ἔχει νὰ προσφέρει δυνάμεις νέες πού θὰ κάνουν γόνιμη τὴ συνεργασία της μὲ τὸν ἄντρα, μὲ τὴν ἀντρικὴ διανοητικότητα.

Ὅτι χαρακτηρίζει τὰ γυναῖκα συνέδρια, καὶ εἰδικὰ τὸ συνέδριο τοῦ Βουκουρεστίου, εἶναι τὰ ἀπόλυτα ἀνθρωπιστικά τους ἐνδιαφέροντα. Ἦθελα μόνο νὰ τονίσω πῶς στὸ Βουκουρεστί συγκεντρώθηκαν οἱ γυναῖκες ἀπὸ διάφορες χώρες τῆς κεντρικῆς κ' ἀνατολικῆς Εὐρώπης κινήμενες ἀπὸ τὴν ἀνάγκη ν' ἀναπτύξουν μέσ' ἀπὸ τὴ σύσκεψη, τὴν συνεργασία, τὶς ἐνεργεῖες τους στὴν πάλη ἐνάντια σ' ὅτι τυραννεῖ κ' ἀσχημαίνει τὴν ἀνθρωπότητα. Τὰ ἰδανικά ὅλων τῶν γυναικῶν ἀπὸ τὶς διάφορες χώρες εἶσαν ἴδια. Καταστρώθηκαν μὲ τέλεια ὁμογνομία τὰ ζητήματα πού πρέπει νὰ μᾶς ἀπασχολήσουν, πού πρέπει νὰ ζητήσωμε νὰ λύσωμε ἀνθρωπιστικά.

Εἶναι ἀνάγκη πρῶτα ἀπ' ὅλα ὄχι μόνο νὰ καταπολεμηθῇ ριζικὰ ἢ ἀγραμματοσύνη, ἀλλὰ νὰ δοθεῖ μὲ συμπληρωματικά μαθήματα ὅσο μπορεῖ πλατύτερα ἐκπαίδευση, μόρφωση, σ' ὄλους, ἄντρες καὶ γυναῖκες.

Εἶναι ἀνάγκη νὰ προστατευθῇ τὸ παιδί, μπροστά σὲ κάθε παιδί ν' ἀνοίγονται ὅμοια ὅλοι οἱ δρόμοι, εἶναι ἀνάγκη ν' ἀγαπηθῇ συνειδητὰ πιά τὸ παιδί, τὸ παιδί πού ὅσο κ' ἀν' ἐνδιαφέρεται γι' αὐτὸ θεωρητικὰ ὁ ἄντρας, δὲν εἶναι ποτὲ τόσο κοντὰ του ὅσο εἶναι ἡ γυναῖκα.

Εἶναι ἀνάγκη νὰ ὑποστηριχθῇ ἡ γυναῖκα πού τώρα θέλει νὰ ἐργασθῇ μαζί μὲ τὸν ἄντρα.

Εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐκλείψῃ ἢ κρατικὴ ὑποστήριξη τῆς τελευταίας μορφῆς τῆς δουλείας, νὰ ἐκλείψῃ τὸ σύγχρονο αὐτὸ αἶσχος, τὸ Κράτος νὰ ὑποβοηθῇ τὸν ξεπεσμό τῆς Γυναίκας, νὰ ἐπιτρέπει μὲ ὅλο του τὸ κῆρος τὴν ἐκμετάλλευση σὲ ὅλη τὴ ζωὴ της μιᾶς στιγμῆς πού τὴν ἔφερε τὸ πιά συχνά ἢ Ἄγνοια ἢ ἡ Ἀπελπισία. Πρέπει νὰ ὑπάρξῃ γενικὰ μιὰ ἠθικὴ γιὰ τὸν ἄντρα καὶ τὴ γυναῖκα.

Εἶναι ἀνάγκη ὅλοι οἱ λαοὶ πού τοὺς αἱματώνουν ὅλους οἱ ἴδιες πληγές νὰ παύσουν νὰ παρασέρνονται, χωρὶς ν' ἀντιλαμβάνονται γιὰτὶ, σὲ πολέμους πού μόνο αὐξάνουν τὴ δυστυχία τους Ὁ πασιφισμὸς: εἶναι φυσικὰ ἕνας ἀπὸ τοὺς κύριους σκοποὺς τῆς Μικρῆς Ἀντάντ τῶν Γυναικῶν.

Οἱ Γυναῖκες ἔχουν, ἀν' ὄχι τὴν πετοίωση πού ἴσως δὲ μπορεῖ κανένας νὰ τὴν ἔχει ποτέ, τουλάχιστο τὴν πολὺ δυνατὴ ἐλπίδα πῶς πολὺ θὰ μπορέσουν νὰ βοηθήσουν τὴν ἐπικοινωνία, τὴν ἔνωση τῶν λαῶν, πού τόσο πολὺ τὴ θέλει ἡ σύγχρονη ἐποχὴ. Ὅλες οἱ προσπάθειές τους θὰ τείνουν στὴ δημιουργία μιᾶς ἐποχῆς ἀνθρωπιστικῆς.

Τὸ ἔργο εἶναι μεγάλο καὶ βαρὺ. Οἱ γυναῖκες τὸ ξέρουν. Ὅμως δὲ δειλιάζουν νὰ τ' ἀναλάβουν γιὰτὶ ἔχουν τὴν ἀκλόνητη ἀπόφαση νὰ τοῦ προσφέρουν ὅλες τους τὶς προσπάθειες. Οἱ γυναῖκες πού συγκεντρώθηκαν στὸ Βουκουρεστί ἐλπίζουν ἀκόμα πῶς κ' οἱ γυναῖκες ἀπὸ τὶς ἄλλες γειτονικὰς χώρες πού δὲν ὑπῆρξε δυνατὸ αὐτὴ τὴ φορὰ νὰ συνενοηθοῦν ἀναμεταξύ τους—ἢ Μικρὴ Ἀντάντ τῶν Γυναικῶν ἰδρύθηκε μόλις τὸ Μάη τοῦ 1923—θὰ προσέβρουν στὰ ἐρχόμενα συνέδρια ὥστε ἢ Μικρὴ Α. Γ. ν' ἀποτελέσῃ γρήγορα ἕνα συνασπισμὸ ὅλων τῶν γυναικῶν τῶν κεντρικῶν κ' ἀνατολικῶν χωρῶν

* Γνωστὴ με το ψευδώνυμο Ἄλκης Θρύλος.

της Εβρώτης, ένα συνασπισμό που ίσως αργότερα πλατύνει ακόμα τα σύνορά του. Ειδικά για την Ελλάδα ελπίζουμε πως θα θελήσουν να εργασθούν για την επιτυχία των σκοπών της Μ. Α. Γ. Όλες οι γυναίκες δυκίμεις.

Θέλησα να τονίσω πως στο Βουκουρέστι δε συγκεντρώθηκαν οι Γυναίκες απλά και μόνο για να διαλαλήσουν τα δικαιώματά τους. Το αποδειχνύει ακόμα κι' ο έρχομός εκεί με τον ίδιο ένθουσιασμό, και των χειραφετημένων γυναικών της Πολωνίας και Τσεχοσλοβακίας. Ήρθαν σπρωγμένες από το αίσθημα της αλληλεγγύης με τις μη χειραφετημένες γυναίκες, για να τις βοηθήσουν στον αγώνα τους, για να τους δείξουν τί κατόρθωσαν κι'όλας αυτές στην Πολωνία και Τσεχοσλοβακία, αλλά πολύ περισσότερο γιατί βαθύτατα έρουν πως η χειραφέτηση της γυναίκας είναι μέσο ξαί' όχι σκοπός, πως τίποτε δε θα έχουν

επιτύχει οικυναϊκες αν επιτύχουν μόνο μια ελευθερία στεiera, α' δέν επιτύχουν το ξάπλωμα παντού της ανθρωπιστικής ιδεολογίας.

Δέζητοῦμε απλά και μόνο δικαιώματα. Δέ θέλομε αν επικρατήσει αύριο στην Ελλάδα η Δημοκρατία να μάς δώσει αυτή τα δικαιώματά μας μόνο γιατί πρέπει να είναι σύμφωνη με τον έαυτό της, με την αρχή της πως σ' ένα αληθινό δημοκρατικό πολιτευμα' πρέπει ν' αντιπροσωπεύεται η θέληση όλων των πολιτών, δηλαδή των αντρών και των γυναικών, — όλα τα τελευταία δημοκρατικά συντάγματα στην Εβρώπη χειραφέτησαν άμέσως τη Γυναίκα— θέλομε να μάς δώσει τα δικαιώματά μας η Δημοκρατία γιατί θα έχη πεισθεί, όπως ελπίζομε ότι έχη πεισθεί, πως της χρειάζεται κι' η γυναίκα βοήθεια, πως μόνο η συνεργασία αντρών και γυναικών μπορεί να την εδραιώσει σ' ασύλευτες βάσεις. Τα δικαιώματά μας θα τα έχομε κατακτησει.

ΟΙ ΔΗΛΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΥ.

«Ο Πρωθυπουργός κ. Άλ. Παπαναστασίου έπε
έπειτα τα εξής βαρυσήμαντα:

«Εύχαρίστως έπιλαμβάνομαι της σημερινής ευκαιρίας όπως εκφράσω τα θερμά μου συγχαρητήρια εις τον Σύνδεσμον διά την επιτυχή δράσιν του. Ο Σύνδεσμος ήλθε τελευταίως να ενισχύση και την έξωτερικήν πολιτικήν της Κυβερνήσεως. Κοιναι τύχαι, ανάλογοι γεωγραφικοί και κλιματολογικοί όροι, συγγένεια αίματος, οικονομικά συμφέροντα, δημιουργούν κοινά αίσθηματα και επιβάλλουν αναγκάως την προσέγγισιν των λαών της Βαλκανικής. Εις την ανάγκην αυτήν προσαρμόζει η Ελληνική Δημοκρατία την έξωτερικήν της πολιτικήν και επιδιώκει στενωτέραν προσέγγισιν και συνεργασίαν με τους λαούς της Βαλκανικής, τόσοον περισσότερον προθύμως, όσον αποβλέπει, χάριν του πολιτισμού και της ευημερίας των λαών, ως άπώτερον ιδανικόν, εις την δημιουργίαν μιās ευρυτέρας δημοκρατίας. Ητο φυσικόν ο αγωνιζόμενος υπέρ της χειραφέτησεως της γυναικός κόσμος να αισθανθῆ την ανάγκην αυτήν και να εργασθῆ τόσοον διά την προσέγγισιν των λαών εις την ανατολικήν Εβρώπην όσον και διά την παγίωσιν της ειρήνης γενικώτερον, τα άγαθά της οποίας δέν έμποροῦν παρὰ να εκτιμοῦν περισσότερον οι γυναίκες..

«Οχι ολιγώτερον άξιος συγχαρητηρίων είναι ο Σύνδεσμος διά τον αγώνα του υπέρ της γυναικείας κινήσεως εις τον τόπον μας, της οποίας σκοπός είναι ναποδώση δικαιοσύνην εις την γυναίκα, να διευκολύνη μίαν

βαρύτεραν άμοιβαίαν συνεννόησιν των δύο φύλων και να δώση εις την ήθικήν ένα ανώτερον περιεχόμενον.

«Ως προς το άλλο ζήτημα, της ψήφου, δηλ. της γυναικός, έχω να έπω ότι αποτελεί στοιχειώδη αναγνώρισιν ανθρωπίνου δικαίου και ουδόλως απειλεί διατάραξιν εις τας οικογενειακάς και κοινωνικάς έν γένει σχέσεις, όπως φαντάζονται μερικοί. Το Δημοκρατικόν κόμμα, όπως γνωρίζετε έχη αναγράψει εις το πρόγραμμα του την πολιτικήν ισότητα μεταξύ των δύο φύλων, και η Δημοκρατική Κυβέρνησις, πιστή εις το πρόγραμμα τοῦτο, θέλει προσεχώς εισηγηθῆ την κατ' αρχάς παραχώρησιν ψήφου εις τας γυναίκας εις τας κοινοτικάς και δημοτικάς εκλογάς. Έξ άλλου όμως ο γυναικεός κόσμος δέν πρέπει να παραβλεπη ότι η παραχώρησις τοιούτων δικαιωμάτων πρέπει ν' ανταποκρίνεται εις συνειδητήν ανάγκην αν όχι της πλειοψηφίας τουλάχιστον μιās μερίδος, της περισσότερον ανεπτυγμένης του γυναικείου κόσμου της Ελλάδος. Έν τέλει οφείλω πάλιν να συγχαρώ τα μέλη του Συνδέσμου υπέρ των δικαιωμάτων της γυναικός διά την σοβαρότητα και τον βαθύν ένθουσιασμόν με τον όποιον εργάζονται διά την πραγμάτωσιν των υψηλών των ιδανικών και ο όποιος προκαλεί σεβασμόν και συγκίνησιν».